

ZPZR

Zgodnja poklicna in
zaposlitvena rehabilitacija
v procesu vračanja na delo

UGOTOVITVE IN PREDLOGI V PROJEKTU ZGODNJA POKLICNA IN ZAPOSLOITVENA REHABILITACIJA V PROCESU VRAČANJA NA DELO

Valentina Brecelj, Metka Teržan
URI Soča, projekt ZPZR

REHA dnevi, 27. september 2023, Portorož

Univerzitetni rehabilitacijski inštitut
Republike Slovenije - Soča

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Pobuda MDDSZ konec leta 2017 za projekt, ki bi zvečal obseg in vsebino PR kot pravice po ZPIZ-2.

Razlog: pravica do PR v praksi ni dovolj zaživela: PR cca 300 zavarovancev, ZR cca 2000 uporabnikov.

Ostane skupina več kot 8.000 oseb, ki so v (dolgotrajnem) BS in nimajo nobene strokovne podpore pri vračanju na delo.

sodelovanje med ZPIZ in ZZZS, MDDSZ in MZ

oblikovanje modela celostne zgodnje poklicne in zaposlitvene rehabilitacije v procesu vračanja na delo →

postopno vračanje na delo in pridobitev pravice do PR že v času BS

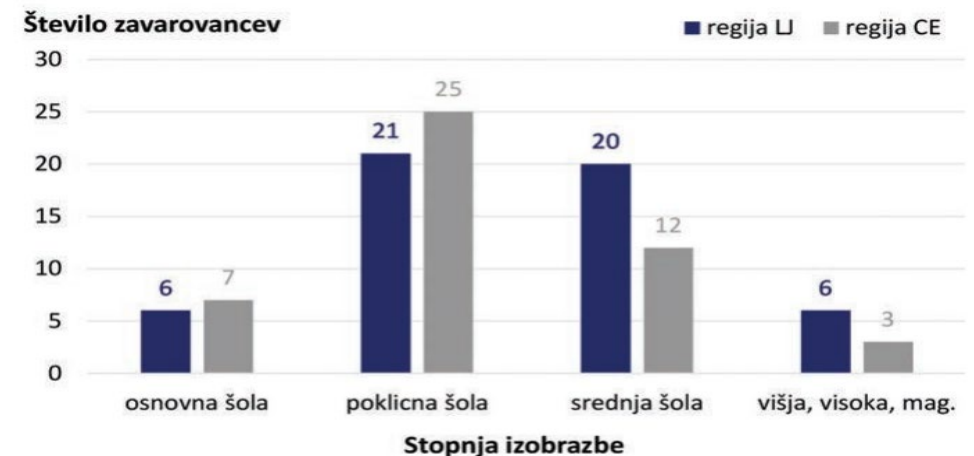

➤ **POTREBNA BO USTREZNA SPREMEMBA ZAKONODAJE**

Analiza poteka pilotnega projekta – značilnosti zavarovancev

- 100 obravnavanih zavarovancev iz dveh regiji: **ljubljska** (OE ZZZS LJ, KR, NM, Krško); n = 53
celjska (OE ZZZS CE in MB); n = 47
- 81 % zavarovancev iz **manjših krajev** (do 10.000 prebivalcev)
- Nekoliko več **moških** (55 %)
- **Povprečna starost = 44 let** (22–58 let, skoraj polovica v starostni skupini **41–50 let**)
- Izobrazba: srednja **poklicna šola** (46 %), sledi srednja šola (32 %)
- Povprečna **delovna doba: 21 let** (1–40 let, največ **21–25 let** del. dobe)
- **Delovno mesto:** neindustrijska proizvodnja (26 %), storitve (17 %), preprosta dela (17 %)

SKP: 7 Poklici za neindustrijski način dela uporabljajo svoja posebna znanja in veščine na področjih gradnje in vzdrževanja zgradb, oblikujejo kovine, postavljajo kovinske konstrukcije, nastavljajo strojna orodja ali izdelujejo, montirajo, vzdržujejo in popravljajo stroje, opremo ali orodja, opravljajo tiskarska dela, izdelujejo ali predelujejo živila, tekstilne, lesene, kovinske in druge izdelke, vključno z rokodelskimi izdelki.

V bolniškem staležu ob vključitvi so bili v povprečju **10,5 mesecev** (od 2 mesecev do 4 let).

Razlogi za bolniški stalež (glavna diagnoza):

1. **bolezni mišično-skeletnega sistema** (**47**, od tega 15 zaradi okvare medvretenčne ploščice lumbalne ali drugih delov hrbtenice),
2. **stanja po poškodbi** (19), predvsem zgornjih udov (15).
3. **bolezni srca in ožilja** (9)
4. **duševne in vedenjske motnje** (anksiozne, depresivne, prilagoditvene motnje) (7); spremljajočo dg. (12)

Protokol obravnave zavarovanca

1. Vstopna točka = **ZZZS – imenovani zdravnik** (izbira zavarovancev → kriteriji za izbor: zaposleni v BS najmanj tri mesece, kompleksne zdravstvene težave, začasno ali trajno zmanjšana možnost za zagotovitev oz. ohranitev delovnega mesta)
2. **VIK točka – prva obravnava** (predstavitev procesa, pridobitev soglasja, relevantnih podatkov za nadaljnje obravnave)
3. **Specialist medicine dela, prometa in športa** (usposobljen za oceno funkcionalnih zmogljivosti, pozna DM)
4. **Izvajalec zaposlitvene rehabilitacije** (dolgoletne izkušnje v zaposlitveni rehabilitaciji po ZZRZI in pri pripravi strokovnih podlag za poklicno rehabilitacijo po ZPIZ-2)
5. **Delodajalec – obvezno sodelovanje** (obisk delodajalca, ogled delovnega mesta, predstavitev zmožnosti zaposlenega in skupna priprava individualnega načrta vračanja na delo)
6. **Sestanek imenovanega zdravnika ZZZS in predsednika invalidske komisije ZPIZ** (obrnava in po potrebi dopolnitev končnih dokumentov, pospešitev postopkov)

Aktivna vloga zavarovanca ves čas trajanja procesa

Izidi obravnav – 100 zaključenih primerov

- **49 zavarovancev se / se je postopno vrača/lo na delo**, v skrajšanem delovnem času 2-4-6 ur iz bolniškega staleža, občasne kontrole pri specialistu MDPŠ, spremljanje preko strokovnih delavcev izvajalcev ZR
 - 25 zavarovancev se je postopno vrnilo na delo brez omejitev
 - 24 zavarovancev po stabilizaciji stanja (stabilno stanje in učinkovitost na delovnem mestu) obravnavano na IK ZPIZ
 - 16 – kategorija invalidnosti
 - 8 – poklicna rehabilitacija po ZPIZ-2
- **42 zavarovancev takoj predstavljeni na IK ZPIZ**
 - 20 za kategorijo invalidnosti,
 - 22 za poklicno rehabilitacijo po ZPIZ-2
- **9 zavarovancev – drugo:** se ni strinjal z individualnim načrtom vračanja na delo, predan je bil imenovanemu zdravniku ZZZS, nadaljevanje zdravljenja

Predlogi na podlagi ugotovitev projekta

ZPZR

Zgodnja poklicna in
zaposlitvena rehabilitacija
v procesu vračanja na delo

- **Strokovna podpora v procesu vračanja na delu** bi morala postati **primarna pravica** za osebe s težavami v zdravju v aktivni dobi.
- Pravica do strokovne podpore v procesu vračanja na delo in PR bi morala biti dostopna **vsem**, **ne samo osebam s statusom invalida**.
- Strokovna podpora se mora začeti **že v času bolniškega staleža**, takoj ko je jasno, da jo bo zavarovanec potreboval za vračanje na delo. *Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju*
- Potrebna je **širitev pravic iz naslova poklicne rehabilitacije po ZPIZ-2**. *Zakon o PIZ*
- Pri ocenjevanju invalidnosti in zdravstvenih ovir v procesu vračanja na delo in pri PR mora biti v uporabi **funkcionalna definicija invalidnosti – MKF**. *oba zgoraj navedena zakona*
- Pri ocenjevanju invalidnosti in zdravstvenih ovir v procesu vračanja na delo bi bilo treba urediti **pravna razmerja med ZZZS, ZPIZ, ZRSZ in izvajalci ZR**. + *Zakon o ZRZI*
- Vzpostavitev **rutinskega sodelovanja med imenovanimi zdravniki ZZZS in izvedenci ZPIZ** pri obravnavi oseb s kompleksnimi zdravstvenimi težavami. **Enoten izvedenski organ**
- Potrebna je formalna opredelitev **sodelovanja delodajalcev v tem procesu**. *Zakon o delovnih razmerjih*

Glavni doprinos projekta

- povezovanje vseh obstoječih pravic in programov
- vključevanje spec. MDPŠ (pri delodajalcih)
- uporaba obstoječega znanja strokovnih delavcev v zaposlitveni rehabilitaciji
- povezava najpomembnejših deležnikov v procesu vračanja na delo:
ZPIZ, ZZZS, izvajalci ZR, medicina dela
- razširitev znanja na področju vračanja na delo na vse nivoje zdravstvenega varstva

Širši cilji, h katerim prispeva projekt

- zmanjšanje:
 - dolgotrajnih bolniških odsotnosti
 - predčasnega invalidskega upokojevanja
- hitrejše vračanje na delo → s tem tudi bolj učinkovita celostna rehabilitacija ter boljša kakovost življenja po bolezni/poškodbi
- podaljševanje delazmožnosti in delovne aktivnosti ljudi
- ohranjanje socialne vključenosti

ZPZR

Zgodnja poklicna in
zaposlitvena rehabilitacija
v procesu vračanja na delo

Končni izdelek - poročilo

https://www.uri-soca.si/f/docs/spletne-publikacije/E-prirocnik_ZGODNJA_POKLICNA_IN_ZAPOS�ITVENA_REHABILITACIJA_V_PROCESU.pdf

ZGODNJA POKLICNA IN ZAPOS�ITVENA REHABILITACIJA V PROCESU VRAČANJA NA DELO – PRIROČNIK

Spletna izdaja: Dostopno na: <https://www.uri-soca.si/si/spletne-publikacije/>
Avtorji: Metka Teržan, Valentina Brecej, Gaj Vidmar
Založnik: Univerzitetni rehabilitacijski inštitut Republike Slovenije Soča, Linhartova 51, 1000 Ljubljana
Vodja projekta: Metka Teržan, dr. med., specialistka medicine dela, prometa in športa
Jezikovni pregled: Darja Tasič
Naslovnica in oblikovanje: Ana Destovnik

Ljubljana, marec 2023

Priročnik je nastal na podlagi projekta Zgodnja poklicna in zaposlitvena rehabilitacija v procesu vračanja na delo

Trajanje projekta: od 1. maja 2020 do 31. marca 2023

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.

V besedilu uporabljeni izrazi, zapisani v moški oziroma ženski slovnični obliki, so uporabljeni kot nevtravno poimenovanje za oba spola.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID 146975235
ISBN 978-961-7043-09-9 (PDF)

Več informacij o projektu ZPZR najdete na spletni strani www.zpzs.si.

Projekt Zgodnja poklicna in zaposlitvena rehabilitacija v procesu vračanja na delo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.

PRIROČNIK
Zgodnja poklicna
in zaposlitvena
rehabilitacija
v procesu vračanja
na delo

REPUBLICA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

 ZPZR
Zgodnja poklicna in
zaposlitvena rehabilitacija
v procesu vračanja na delo

 Univerzitetni
rehabilitacijski inštitut
Republike Slovenije Soča

Spoštovana!

Odločil sem se, da Vam napišem par besed in poizkusim pojasniti, koliko mi pomeni, da lahko sodelujem v vašem programu. Z boleznijo in bolečinami se borim že 25 let. Kljub vsemu sem se vedno trudil opravljati svoje delo čim bolje in mislim, da sem bil pri tem precej uspešen. Tudi delodajalec je to prepoznaval.

Ko pa enkrat zboliš in pristaneš na bolniški, pa te res hitro vsi pozabijo. Včasih sem se z delodajalcem slišal večkrat na dan, zadnjih **5 let moje bolniške**, pa niti enkrat. Mislim, da mi ni potrebno razlagati, kakšen vpliv ima to na nekoga, ki se mu je življenje zrušilo zaradi bolezni. Tudi družba te počasi pozabi, ker je več ne dohajaš. Po dolgih letih jemanja Tramala, te začne malo zapuščati tudi pamet in volja do življenja. Edino kar me je ves ta čas gnalo naprej, je moja hči in dolžnosti, ki jih imam do nje.

In ko sem se znašel na najnižji točki v tem procesu, ste se pojavili vi s svojim programom. Nimam besed, ki bi opisale, koliko mi to pomeni. Vlili ste mi optimizma in vero, da bo vse dobro in da nisem sam in nisem pozabljen. Od vas sem dobil veliko koristnih informacij in en čisto drug pogled na prihodnost, ki jo sedaj vidim kot polno dobrih priložnosti. Še v bodoče se veselim sodelovanja z vami in upam, da bom z vašo pomočjo našel zase primerno delo, ki mi bo omogočilo, da ponovno normalno zaživim. Mislim, da je prav, da Vam to napišem. Rezultat vašega dela se ne da zapisati s številkami, ker nekomu kot sem jaz, enostavno pomeni preveč. Hvala!!!

Lep pozdrav,